

KAROLINA ĆWIK

POSŁANIE SYNA W UJĘCIU ŚW. TOMASZA Z AKWINU

Św. Tomasz z Akwinu niezwykle precyzyjnie odnosi się do Słowa ukazując wiele aspektów odnoszących się do Drugiej Osoby Boskiej. Rozważa zjednoczenie w niej natur, okoliczności wcielenia, jak również doskonałość ontyczną Słowa oraz skutki przyjęcia przez Nie ludzkiej natury¹.

Zagadnienie posłania (*missio*) wpisuje się w szeroko rozumianą chrystologię Akwinaty. W niniejszym artykule ukażemy posłanie widzialne Syna Bożego (będące relacją Boga do stworzenia poprzez wcielenie) oraz Jego posłanie niewidzialne (przedstawienie relacji w Trójcy obecne w „sercu” człowieka poprzez życie w łasce). Zagadnienie to jest niezwykle znaczące, albowiem ukazuje zarówno życie wewnętrzne w Trójcy, jak i relację, w jaką może wejść Bóg z człowiekiem.

Tomasz w *Summa theologiae* posłaniu poświęca aż 8 artykułów kwestii 43. Dwa pierwsze artykuły są wprowadzeniem, wyjaśniającym pojęcie posłania oraz związek z jego odwiecznym pochodzeniem i bytami stworzonymi. Kolejne artykuły omawiają posłanie niewidzialne Osoby Boskiej, posłanie widzialne Syna i Ducha Świętego oraz dookreślają podmiot zesłania – uwidaczniając jedność oraz odrębność Osób w Trójcy. Pozwala nam to na dogłębne zrozumienie

¹ Zob. K. Ćwik, *Filozofia w chrystologii. Filozoficzne rozumienie „Verbum Incarnatum” w tekstach św. Tomasza z Akwinu*, Warszawa 2021.

KAROLINA ĆWIK

THE MISSION OF THE SON AS SEEN BY ST THOMAS AQUINAS

St Thomas Aquinas addresses the Word with great precision, revealing many aspects relating to the Second Person of the Godhead. He considers the union of natures therein, the circumstances of the incarnation, as well as the ontic perfection of the Word and the effects of His assumption of human nature.¹

The issue of the mission (*missio*) is part of Aquinas's broad Christology. In this paper, we will present the visible mission of the Son of God (which is God's relation to creation through the incarnation) and his invisible mission (the representation of the relation in the Trinity present in the "heart" of man through the life of grace). This issue is extremely significant because it shows both the inner life in the Trinity and the relationship that God can enter into with man.

In the *Summa theologiae*, St Thomas devotes eight articles to the question 43. The first two are an introduction and explain the concept of the mission and its relationship to its eternal origin and to created beings. The next articles discuss the invisible mission of the divine Person, the visible mission of the Son and the Holy Spirit, and specify the subject of the mission – making visible the unity and separateness of the Persons in the Trinity. This gives us an in-depth

¹ See K. Ćwik, *Filozofia w chrystologii. Filozoficzne rozumienie „Verbum Incarnatum” w tekstach św. Tomasza z Akwinu*, Warsaw 2021.

zarówno istnienia i odpowiedniości boskiego posłania, jak i jego związek z odwiecznym pochodzeniem.

Należy zwrócić uwagę, że omawiana kwestia 43 nie ogranicza się do posłania osób do serc świętych, lecz dotyczy także wcielenia jako posłania Syna, jak również Ducha Świętego w Chrystusie i w Kościele².

Posłanie Osób Boskich nierozzerwalnie łączy się z ludzką zdolnością trwania w relacji z Bogiem, poprzez poznanie oraz miłowanie Go, ponieważ doskonałość rozumnego stworzenia polega nie tylko na tym, co przysługuje mu z jego własnej natury, ale również na tym, co może otrzymać od Boga poprzez nadprzyrodzoną łaskę³.

Odnosząc posłanie do Syna Akwinata wskazuje na miejsce przeznaczenia do którego posłaniec jest posłany w innej roli, w innym charakterze⁴ oraz zwraca uwagę na zamieszkanie w duszy świętego przez łaskę, czego skutkiem jest oświecenie rozumu i rozpalenie afektu⁵. Tomasz zwraca uwagę na różnicę między posłaniem człowieka a posłaniem Osoby Boskiej. Posłany człowiek udaje się tam, gdzie wcześniej go nie było, podczas gdy Osoba Boska posłana do świata nie jest w nim nieobecna, ponieważ Bóg nigdy nie jest z dala od swojego stworzenia. Osoba Boska już się w nim znajduje – albo z tytułu wspólnej obecności stwórczej Trójcy Świętej – jako przyczyna obecna w skutkach, albo z tytułu łaski. Osoba Boska zaczyna być w nowym miejscu w innym charakterze, nie będąc oddzieloną od Tego, kto ją posyła⁶.

² Zob. G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, tłum. M. Romanek, Kraków 2014, s. 571-572.

³ Zob. *Summa theologiae* II-II, q. 2, a. 3.

⁴ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 3, co: *Respondeo dicendum quod divinae personae convenit mitti, secundum quod novo modo existit in aliquo*. Szczegółowe omówienie kwestii 43. w zakresie *missio* zob. H. Rikhof, *Trinity*, w: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005, s. 43-49.

⁵ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 3.

⁶ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, tłum. M. Romanek, Kraków 2014, s. 577. Zob. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 1, ad 2.

understanding of both the existence and appropriateness of the divine mission and its relationship to eternal origins.

It should be noted that the question 43 under consideration is not limited to the mission of persons into the hearts of the saints, but also concerns the incarnation as the mission of the Son, as well as of the Holy Spirit in Christ and in the Church.²

The mission of the Divine Persons is indissolubly linked with the human capacity to abide in relationship with God, by knowing and loving Him, since the perfection of a rational creature consists not only in what he is entitled to by his own nature, but also in what he can receive from God through supernatural grace.³

In relating the mission to the Son, Aquinas points to the destination to which the messenger is sent in a different role, of a different nature,⁴ and draws attention to the indwelling of the saint's soul by grace, resulting in the illumination of reason and the kindling of affect.⁵ Thomas points out the difference between the mission of man and of the Divine Person. The sent person goes where he has not been before, whereas the Divine Person sent into the world is not absent from it, for God is never away from his creation. The Divine Person is already there – either by virtue of the shared creative presence of the Trinity – as a cause present in effect, or by grace. The divine person begins to reside in a new place in a different nature, without being separated from the One who sends him.⁶

² See G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, transl. M. Romanek, Krakow 2014, pp. 571-572.

³ See *Summa theologiae* II-II, q. 2, a. 3.

⁴ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 3, I respond: *Respondeo dicendum quod divinae personae convenit mitti, secundum quod novo modo existit in aliquo*. Detailed discussion of the question 43. on *missio* see H. Rikhof, *Trinity*, in: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005, pp. 43-49.

⁵ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 3.

⁶ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, transl. M. Romanek, Kraków 2014, p. 577. See *Summa theologiae* I, q. 43, a. 1, ad 2.

Akwinata zwraca uwagę na to, że *posłanie Syna jest odrębne od posłania Ducha Świętego, tak jak rodzenie Syna jest odrębne od pochodzenia Ducha Świętego*⁷. Odnośnie do skutku adresat posłania otrzymuje podobieństwa do Osoby Boskiej w Jej właściwości osobowej. Człowiek jest zatem obrazem Boga pod tym względem, że posiada podobieństwo do cech właściwych Bogu w Trójcy, i pod tym, że otrzymuje to podobieństwo od samego Boga⁸.

Tomasz posłannictwo rozważa w dwóch aspektach, zwracając uwagę na jego kres. O posłannictwie niewidzialnym możemy mówić wtedy, kiedy Osoba Boska przychodzi poprzez dary, miłość, łaskę. Posłannictwo jest widzialne kiedy jesteśmy w stanie je zobaczyć, co miało miejsce np. przy wcieleniu Słowa Bożego, lub przy posłaniu Ducha Świętego, co było widoczne w postaci ognia i gołębic.

Osoby Boskie zamieszkują w duszach świętych (posłanie niewidzialne), kiedy ci zwracają się ku Bogu jako przedmiotowi aktów teologalnych poznania i miłości⁹. Święci upodobniają się wówczas do Osób Boskich, złączeni i upodobnieni do tych osób, przemienieni w kochanego i poznawanego Boga¹⁰. Otrzymany dar dokonuje zatem upodobnienie do Osoby Boskiej i pozwala we właściwy sposób rozpoznać Osobę, która jest posłana¹¹. Niemniej jednak musimy pamiętać, że mimo iż posłanie Syna jest odrębne od posłania Ducha Świętego¹², to nie można ich rozdzielić, ponieważ spowodowałyby to realną różnicę w Trójcy Świętej. Tak samo jest z radowaniem się

⁷ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5, ad 3.

⁸ *Summa theologiae* I, q. 93, a. 1, co: *Jest zaś jasne, że w człowieku znajduje się jakieś podobieństwo Boga, które wywodzi się z Boga jako z prawzoru. Nie jest to jednak podobieństwo na miarę równości, gdyż ów prawzór przekracza nieskończenie takową rzecz odwzorowaną. I dlatego mówi się, że w człowieku widnieje obraz Boga: nie obraz doskonały, ale niedoskonały.*

⁹ Zob. *Summa contra Gentiles* IV, 21.

¹⁰ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 632.

¹¹ Zob. Tamże, s. 611-613.

¹² Otrzymanie Ducha Świętego skutkuje miłością, która jest odbiciem relacji osobowej Trzeciej Osoby Boskiej, a przez tą rozpalającą miłość doskonaleni się poznanie, które upodabnia do Syna.

Aquinas points out that *the Son's mission is distinguished from the mission of the Holy Ghost, as generation is distinguished from procession.*⁷ With regard to the effect, the addressee of the message receives likenesses of the Divine Person in His personal properties. Man is therefore the image of God in that he possesses a likeness of the attributes proper to God in the Trinity, and in that he receives this likeness from God Himself.⁸

St Thomas considers the mission in two aspects, paying attention to its end. We can speak of an invisible mission when the Divine Person comes through gifts, love, and grace. The message is visible when we are able to see it, which was the case, e.g. at the incarnation of the Word of God, or at the sending of the Holy Spirit, which was visible in the form of fire and a dove.

Divine Persons dwell in the souls of the saints (the invisible mission) when they turn towards God as the object of theological acts of knowledge and love.⁹ The saints are then conformed to the Divine Persons, united and conformed to those Persons, transformed into a loved and learned God.¹⁰ The gift received, therefore, accomplishes a conformation to the Divine Person and allows one to recognise the Person who is sent in a proper way.¹¹ Nevertheless, we must remember that although the Son's mission is distinguished from that of the Holy Spirit,¹² the two cannot be separated, since this would cause a real difference in the Trinity. Likewise, rejoicing in God – we rejoice not in the individual Persons, but in the whole Trinity, for

⁷ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5, ad 3.

⁸ *Summa theologiae* I, q. 93, a. 1, I respond: *Now it is manifest that in man there is some likeness to God copied from God as from an exemplar; yet this likeness is not one of equality, for such an exemplar infinitely excels its copy. Therefore there is in man a likeness to God; not, indeed, a perfect likeness, but imperfect.*

⁹ See *Summa contra Gentiles* IV, 21.

¹⁰ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit. p. 632.

¹¹ See *Ibid.*, pp. 611-613.

¹² The reception of the Holy Spirit results in a love that is a reflection of the personal relationship of the Third Person of the Godhead, and through this kindling love a cognition is perfected whereby man resembles the Son more.

Bogiem – radujemy się nie poszczególnymi Osobami, a całą Trójcą Świętą, ponieważ prawdziwa mądrość jest nieodłączna od miłości, która, jak wiemy, najgłębiej nas jednoczy z Bogiem.

Posłanie widzialne Osób Boskich uwidacznia ich posłanie niewidzialne. Akwinata przedstawił najpierw posłanie niewidzialne, obdarowanie i zamieszkiwanie Trójcy w życiu łaski¹³, po czym opisał posłanie widzialne, które w sposób dostępny zmysłom uwidacznia posłanie Syna¹⁴. Bóg niejako przystosowuje się do sposobu, w jaki mogą Go przyjąć adresaci, ponieważ doświadczenie zmysłowe znajduje się w punkcie wyjścia naszego naturalnego poznania. Jak napisał Doktor Anielski, *rozciąga On swoją opatrność nad wszystkimi stosownie do natury każdej rzeczy*¹⁵.

POSŁANIE NIEWIDZIALNE

Akwinata zwraca uwagę, że posłanie niewidzialne obejmuje dwa elementy: nowy sposób i realną obecność Osoby Boskiej, która jest posłana. Ta relacja jest odwieczna i niestworzona, tak jak same Osoby Boskie. Skoro jedynie Syn i Duch Święty zawdzięczają swój początek innej osobie, to jedynie Syn i Duch Święty są posyłani. Ojciec

¹³ Nie mniej jednak musimy zwrócić uwagę na kolejność, w jakiej otrzymujemy te dary. Nie chodzi o następstwo w czasie, lecz o pierwszeństwo natury. Z jednej strony wydaje się, że pierwszeństwo przysługuje Duchowi Świętemu, ponieważ przez Niego otrzymujemy wszelkie inne dary, z których On sam jest pierwszym. Z drugiej jednak strony dary stworzone przygotowują nas do posiadania Ducha Świętego. Przygotowanie zaś poprzedza ta, do czego przygotowuje. W rzeczywistości obu darom przysługuje pierwszeństwo, lecz każdemu w porządku innej przyczynowości. Możemy powiedzieć, że łaska uświęcająca przygotowuje duszę do posiadania Boskiej Osoby: *Dispoit animam ad habendam divinam Personam*. Zob. C. Baumgartner, Łaska Chrystusowa, w: *Tajemnica Chrystusa*, pr. zbior., Poznań – Warszawa – Lublin 1968, s. 383.

¹⁴ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 636.

¹⁵ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7; zob. *S. Th* I, q. 12, a. 12-13; zob. *Summa contra Gentiles* III, 71.

true wisdom is inseparable from love, which, as we know, unites us most profoundly with God.

The visible mission of the Divine Persons manifests their invisible mission. Aquinas first presented the invisible mission, the bestowal and indwelling of the Trinity in the life of grace,¹³ and then described the visible mission, which reveals the Son's mission in a manner accessible to the senses.¹⁴ God, as it were, adapts Himself to the way in which the addressees can receive Him, since sense experience is at the starting point of our natural cognition. As the Angelic Doctor writes, *He extends His providence over all according to the nature of each thing.*¹⁵

THE INVISIBLE MISSION

Aquinas points out that the invisible mission involves two elements: a new manner and the real presence of the Divine Person who is sent. This relationship is eternal and uncreated, like the Divine Persons themselves. Since only the Son and the Holy Spirit owe their origin to another person, only the Son and the Holy Spirit are sent. The Father does not come from anyone, he is a beginning without a beginning, therefore the Father is not sent.¹⁶

¹³ Nevertheless, we must pay attention to the order in which we receive these gifts. It is not a question of succession in time, but of priority of nature. On the one hand, it seems that the priority is given to the Holy Spirit, since through Him we receive all the other gifts, of which He Himself is the first. On the other hand, however, the created gifts prepare us for the possession of the Holy Spirit. Preparation precedes that for which it prepares. In fact, both gifts have priority, but each in the order of different causality. Thus, the sanctifying grace may be said to prepare the soul for the possession of the Divine Person: *Dispoit animam ad habendam divinam Personam*. See C. Baumgartner, *Łaska Chrystusowa*, in: *Tajemnica Chrystusa*, collective work, Poznań – Warsaw – Lublin 1968, p.383.

¹⁴ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit. p. 636.

¹⁵ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7; See *S. Th* I, q. 12, a. 12-13; See *Summa contra Gentiles* III, 71.

¹⁶ A similar argument was made by St Augustine, See St Augustine, *On the Trinity*, transl. M. Stokowska, Poznań-Warsaw-Lublin 1962, book II, VII, 12, p. 124; See

nie pochodzi od nikogo, jest początkiem bez początku, dlatego też Ojciec nie jest posłany¹⁶.

Pobieżna analiza powyższego stwierdzenia prowadzi do uznania, że Syn jest posłany jedynie przez Ojca, zaś Duch Święty¹⁷ przez Ojca i Syna¹⁸, Akwinata jednak wyjaśnia, że jest możliwa również odmienna interpretacja, kiedy Osobę posyłającą rozumiemy jako początek, czyli źródło skutku (który jest zamierzony przez to posłannictwo). Wtedy cała Trójca posyła Osobę posyłałą¹⁹. Interpretacja ta pochodzi od św. Augustyna, który uważał, że Syn posyła również Siebie, (tak jak Duch Święty posyła Siebie samego), ponieważ w Bogu „być posłanym” nie przysługuje każdej Osobie, ale tylko Osobie pochodzącej od innej; natomiast „posyłać” przysługuje każdej Osobie²⁰. Augustyn argumentuje to faktem, iż wola Ojca i Syna jest jedna, co sprawia, że Ich działanie jest nierozdzielne. Co więcej, to Ojciec Swoim słowem posłał Syna, a Słowo Boże jest właśnie Synem Bożym, co prowadzi do stwierdzenia, że Ojciec i Słowo Jego byli sprawcami misji Syna²¹. Doktor Anielski stwierdza, że możliwe jest

¹⁶ Podobną argumentację przedstawił św. Augustyn, zob. Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej*, tłum. M. Stokowska, Poznań-Warszawa-Lublin 1962, ks. II, VII, 12, s. 124; zob. M. Sabathe, *La Trinite Redemptrice dans le commentaire de l'evangile de Saint Jean par Thomas d' Aquin*, Paris 2011, s. 241-244; G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 575. O roli Ojca w posłaniu oraz wcieleniu zob. T.D. Łukaszuk, *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000, s. 353-356.

¹⁷ Widzialne posłanie Ducha Świętego Akwinata rozważa w *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7.

¹⁸ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, co: *Respondeo dicendum quod circa hoc inveniuntur aliqui diversimode locuti esse. Secundum quosdam enim, persona divina non mittitur nisi ab eo a quo est aeternaliter. Et secundum hoc, cum dicitur filius Dei missus a spiritu sancto, referendum est hoc ad humanam naturam, secundum quam missus est ad praedicandum a spiritu sancto.*

¹⁹ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, co: *Si vero persona mittens intelligatur esse principium effectus secundum quem attenditur missio, sic tota Trinitas mittit personam missam.*

²⁰ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, co

²¹ Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej*, tłum. M. Stokowska, Poznań-Warszawa-Lublin 1962, ks. II, V, 9, s. 124.

A cursory analysis of the above statement leads one to consider that the Son is sent only by the Father, and the Holy Spirit¹⁷ by the Father and the Son,¹⁸ yet Aquinas explains that a different interpretation is also possible, when the sending Person is understood as the origin, or source, of the effect (intended through the mission). It is then that the whole Trinity sends the Person sent.¹⁹ This interpretation comes from St Augustine, who believed that the Son also sends Himself, (just as the Holy Spirit sends Himself), because *to be sent in God does not apply to each person, but only to the person proceeding from another, whereas to send belongs to each person.*²⁰ Augustine argues that the will of the Father and the Son is one, which makes their action inseparable. Moreover, it was the Father who sent the Son by His word, and the Word of God is the very Son of God, which leads to the conclusion that the Father and His Word were the agents of the Son's mission.²¹ The Angelic Doctor states that St Augustine's proposition can be adopted. For when we say of a Person that He is sent, we understand by this both the Person Himself coming from another, and the visible or invisible effect caused by the mission

M. Sabathe, *La Trinite Redemptrice dans le commentaire de l' evangile de Saint Jean par Thomas d' Aquin*, Paris 2011, pp. 241-244; G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit., p.. On the role of the Father in the mission and the incarnation See T.D. Łukaszuk, *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000, pp. 353-356.

¹⁷ Aquinas considers the visible mission of the Holy Spirit in the *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7.

¹⁸ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, I respond: *Respondeo dicendum quod circa hoc inveniuntur aliqui diversimode locuti esse. Secundum quosdam enim, persona divina non mittitur nisi ab eo a quo est aeternaliter. Et secundum hoc, cum dicitur filius Dei missus a spiritu sancto, referendum est hoc ad humanam naturam, secundum quam missus est ad praedicandum a spiritu sancto.*

¹⁹ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, I respond: *Si vero persona mittens intelligatur esse principium effectus secundum quem attenditur missio, sic tota Trinitas mittit personam missam.*

²⁰ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, I respond

²¹ St. Augustine, *On the Trinity*, transl. M. Stokowska, Poznań-Warsaw-Lublin 1962, book II, V, 9, p. 124.

przyjęcie propozycji św. Augustyna. Gdy bowiem mówimy o jakiejś Osobie, że jest posłana, rozumiemy przez to i samą Osobę pochodzącą od innej, i skutek widzialny lub niewidzialny spowodowany posłannictwem Osoby Boskiej. Jeśli więc przez „posyłającego” rozumiemy początek Osoby posyłanej, to wówczas nie każda Osoba posyła, ale tylko ta, której przysługuje charakter początku wobec Osoby posyłanej. W myśl tego Syn jest posłany jedynie przez Ojca, Duch Święty zaś przez Ojca i Syna. Natomiast jeśli przez Osobę posyłającą rozumiemy początek, czyli źródło skutku, który jest zamierzony przez posłannictwo, to wówczas cała Trójca posyła Osobę wysłaną²².

Ciekawe jest powoływanie się na św. Augustyna, którego opis posłania różni się od koncepcji Akwinaty. Tomasz wydaje się nie rozstrzygać, który pomysł jest bliższy prawdzie, jedynie ukazując dwie możliwe interpretacje. Wydaje się to być pewną niekonsekwencją Akwinaty, który, być może, niepewny swojego ujęcia, próbuje wybrnąć z tego impasu.

Zagadnienie relacji posłania wiąże się również z perychorezą²³, która opisując trynitarną rzeczywistość oraz konieczność wzajemnego przenikania się trzech Osób Boskich ze względu na jedność Bożej natury, wiecznego pochodzenia Syna od Ojca i Ducha od Ojca i Syna, konstytuuje relacyjne odniesienie się Osób Boskich²⁴.

²² *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, co.

²³ Początkowo przenikanie się przymiotów określano jako *perychoreza*. Po raz pierwszy tego terminu miał użyć Grzegorz z Nazjanzu w IV w., rozumiejąc przezeń wzajemne przekazywanie atrybutów pomiędzy naturami Boga i człowieka. Dokonuje się ono na sposób przenikania się obu natur, lecz bez ich zmieszania, co później określono jako *communicatio idiomatum*. Zob. O.D. Crisp, *Divinity and Humanity*, Cambridge 2007, s. 1-32; E. Piotrowski, Z.J. Kijas, *Traktat o Trójcy Świętej. Traktat o Duchu Świętym i łasce*, Warszawa 2007, s. 195, 659

²⁴ Właściwością stosunku Ducha Świętego do Ojca jest miłość; właściwą częścią relacji Syna do Ojca jest fakt, że jest On Jego Słowem, czyli ujawnieniem. Jak misja Ducha Świętego dokonuje się w duszy na sposób niewidzialny przez dar miłości, tak misja Syna dokonuje się w niej przez dar mądrości. Dar ten ujawnia Ojca, który jest odwiecznym celem dążeń człowieka: *qui est ultimum ad quod recurrimus*. C. Baumgartner, Łaska Chrystusowa, w: *Tajemnica Chrystusa*, pr. zbior., Poznań – Warszawa – Lublin 1968, s. 384.

of the Divine Person. If, therefore, by “sending” we understand the origin of the Person sent, then it is not every Person who sends, but only that Person to whom the character of origin is attributed in relation to the Person sent. Following this, the Son is sent only by the Father, while the Holy Spirit is sent by the Father and the Son. If, on the other hand, by the Sending Person we understand the beginning, that is, the source of the effect that is intended by the sending, then the whole Trinity sends the Person sent.²²

The reference to St Augustine, whose description of the mission differs from Aquinas’ conception, proves interesting. Basically, St Thomas does not seem to resolve which idea is closer to the truth, merely showing two possible interpretations. This seems to be a certain inconsistency on the part of Aquinas, who, perhaps unsure of his approach, is trying to break out of this impasse.

The relationship of the mission is also linked to the perichoresis,²³ which, by describing the Trinitarian reality and the necessity for the three Divine Persons to interpenetrate one another due to the unity of the divine nature, the eternal origin of the Son from the Father and the Spirit from the Father and the Son, constitutes the relational reference of the Divine Persons.²⁴ It is a description of one divine

²² *Summa theologiae* I, q. 43, a. 8, I respond.

²³ Initially, the interpenetration of attributes was referred to as perichoresis. Gregory of Nazianzus is said to have used the term for the first time in the 4th century to describe the mutual transmission of attributes between the natures of God and man. This takes place in the manner of the interpenetration of the two natures, but without their mixing, which was later defined as *communicatio idiomatum*. See Oliver D. Crisp, *Divinity and Humanity*, Cambridge 2007, pp. 1-32; E. Piotrowski, Z.J. Kijas, *Traktat o Trójcy Świętej. Traktat o Duchu Świętym i łasce*, Warsaw 2007, p. 195, 659

²⁴ The characteristic of the Holy Spirit’s relationship to the Father is love; the proper part of the Son’s relationship to the Father is that He is His Word, or disclosure. Just as the mission of the Holy Spirit is accomplished in the soul in an invisible way by the gift of love, so is the mission of the Son accomplished in the soul by the gift of wisdom. This gift reveals the Father, who is the eternal goal of man’s striving: *qui est ultimum ad quod recurrimus*. C. Baumgartner, *Łaska Chrystusowa*, in: *Tajemnica Chrystusa*, collective work, Poznań – Warsaw – Lublin 1968, p. 384.

Jest to opis jednej istoty Bożej w trzech roznych sposobach bycia²⁵. Tomasz nie rozdziela odrebnoci osob i skutku posłania, ponieważ te dwa aspekty są ujęte razem, ponieważ obydwaj są konieczne do całościowego pojęcia posłania²⁶.

Obdarowanie Osob Boską jest szczególnym boskim działaniem, roznym od innych boskich dzieł (na przykład stworzenie świaata, podtrzymywanie bytów stworzonych w istnieniu itp.)²⁷. Kiedy rozpatrujemy działanie Trójcy w świecie widzimy, że nie wprowadzamy realnej roznicy w samym Bogu. Zachodzi tylko róznica pojęciowa, jako że jedyną realną odrebnoc w Bogu stanowi odrebnoc osób, a działanie wypływa z istoty, która jest jedna²⁸. Roznica realna zachodzi w bytach stworzonych, ponieważ łaska, która uświęca ludzi, jest czymś innym od natury²⁹. Rozważając skutki przebywania Osób Boskich w bytach stworzonych, Akwinata uwidacznia nową obecnoc Osób, które są nam udzielane, albowiem w poznaniu wiary i miłoci nie ujmuje się Boga jako przyczyn widoczną w jej skutkach, lecz w samym swoim byciu, jako cel ostateczny³⁰.

Doktor Anielski rozważając posłannictwo niewidzialne, odnosi je do Syna, przypominając, że pojęcie posłannictwa odnosi się do posłańca, który zaczął przebywa tam, gdzie go wcześniej nie był, co zachodzi w świecie stworzeń, lub tam, gdzie przebywał zawsze, ale zaczął by w nowym charakterze. Posłannictwo niewidzialne objęło

²⁵ H. Vorgrimler, *Nowy leksykon teologiczny*, tłum. T. Mieszkowski, P. Pachciarek, Warszawa 2005, s. 261; zob. Cz. S. Bartnik, *Dogmatyka katolicka*, Lublin 2009, s. 223-224.

²⁶ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 582.

²⁷ Zob. G. Emery, *Trinity and Creation*, w: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005, s. 58-76.

²⁸ Zob. Św. Tomasz z Akwinu, *Quaestiones disputatae De veritate. Dysputy problemowe O prawdzie*, tłum. A. Białek, tekst sprawdzili i poprawili M.A. Krąpiec, A. Maryniarczyk, red. nauk. A. Maryniarczyk, Lublin 2009, s. 29, q. 1, a. 1, ad 1, ad 2.

²⁹ Zob. A. Słomkowski, *Nauka św. Tomasza z Akwinu o niewidzialnych posłannictwach Osob boskich*, „Collectanea Theologica” 17/1-2, s. 96.

³⁰ Zob. G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 587-588, 603.

being in three different ways of being . St Thomas does not separate the distinctiveness of the persons and the effect of the mission, as these two aspects are covered together because both are necessary to the overall concept of the mission.²⁵

The endowment of the Divine Person is a special divine action, distinct from other divine works (for example, the creation of the world, sustaining created entities in existence, etc.).²⁶ When we consider the Trinity's action in the world we can see that we are not introducing a real difference in God Himself. There is only a conceptual difference, since the only real distinctness in God is the distinctness of persons, and the action flows from a being that is only one.²⁷ The real difference occurs in created beings because the grace that sanctifies human beings means something different compared to nature.²⁸ By reflecting on the effects of the indwelling of the Divine Persons in created beings, Aquinas manifests the new presence of the Persons who are given to us, for in the knowledge of faith and love one does not apprehend God as a cause visible in its effects, but in His very being, as an ultimate end.²⁹

When reflecting on the invisible mission, the Angelic Doctor relates it to the Son, and recalls that the concept of mission refers to a messenger who began to reside where he had not been before, which occurs in the world of creatures, or where he had always resided, but began to be in a new capacity. The invisible mission

²⁵ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit. p. 582.

²⁶ See G. Emery, *Trinity and Creation*, in: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005, pp. 58-76.

²⁷ See St Thomas Aquinas, *Quaestiones disputatae De veritate. TRUTH by Thomas Aquinas*, transl. A. Białek, the text revised by M.A. Krąpiec, A. Maryniarczyk, ed. schol. A. Maryniarczyk, Lublin 2009, p. 29, q. 1, a. 1, ad 1, ad 2.

²⁸ See A. Słomkowski, *Nauka św. Tomasza z Akwinu o niewidzialnych posłannictwach Osób boskich*, „Collectanea Theologica” 17/1-2, p. 96.

²⁹ See G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit., pp. 587-588, 603.

Chrystusa w momencie Jego poczęcia, ponieważ wtedy otrzymał pełnię mądrości³¹.

Posłanie niewidzialne oznacza posłanie Syna³² do serc wierzących, a przyjęcie tego daru, czego skutkiem jest oświecenie rozumu, trwanie w cnocie i wzrost łaski³³, prowadzi do umiłowania Boga oraz heroicznych czynów człowieka³⁴. Łaska będąca niezasłużonym darem dla człowieka sprawia, poprzez cnoty oraz sprawności, że człowiek upodabnia się do Syna, poprzez uczestnictwo w boskiej naturze³⁵. To bowiem przez działanie, jakim jest poznanie i miłość, poznawany i kochany byt jest obecny w tym, który poznaje i kocha. Aby ukazać nowy sposób obecności Boga, Akwinata wysuwa na pierwszy plan działanie, ponieważ to właśnie poprzez poznanie i kochanie Boga człowiek jednoczy się z Trójcą³⁶. Ten sposób obecności Boga do-

³¹ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 3.

³² Akwinata podkreśla, że posłannictwa Syna nie można rozpatrywać bez uwzględnienia posłannictwa Ducha, ponieważ oba te działania, będąc ze sobą powiązane, nie mogą się obejść bez łaski uświęcającej. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5, ad 3.

³³ Zob. KKK 1996, 1997, 1999 2000, 200: Łaska uświęcająca jest darem habitualnym, stałą i nadprzyrodzoną dyspozycją udoskonalającą duszę, by uzdolnić ją do życia z Bogiem i do działania mocą Jego miłości. Rozróżnia się łaskę habitualną, czyli trwałe uzdolnienie do życia i działania zgodnego z Bożym wezwaniem, oraz łaski aktualne, które oznaczają interwencję Bożą bądź na początku nawrócenia, bądź podczas dzieła uświęcania. Łaska jest przychylnością, uczestnictwem w życiu Boga, darmową pomocą Boga, aby człowiek odpowiedział na Jego wezwanie. Jest ona uczestniczeniem w życiu Boga; wprowadza człowieka w wewnętrzne życie Trójcy Świętej. Przez chrzest chrześcijanin uczestniczy w łasce Chrystusa, Głowy swego Ciała. Jako „przybrany syn” chrześcijanin może odtąd nazywać Boga „Ojcem”, w zjednoczeniu z Jedynym Synem. Łaska Chrystusa jest darem darmo danym, przez który Bóg obdarza człowieka swoim życiem wlanym przez Ducha Świętego, by ją uleczyć z grzechu i uświęcić. Jeżeli więc ktoś pozostaje w Chrystusie, jest nowym stworzeniem. Już przygotowanie człowieka na przyjęcie łaski jest dziełem łaski. Jest ona konieczna, by pobudzać i podtrzymywać naszą współpracę w usprawiedliwianiu przez wiarę i w uświęcaniu przez miłość.

³⁴ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 2.

³⁵ *Summa theologiae* I, q. 8, a. 3.

³⁶ Zob. *Summa theologiae* I, q. 93, a. 7, co.

embraced Christ at the moment of his conception, for then he received the fullness of wisdom.³⁰

The invisible message signifies the Son having been sent³¹ into the hearts of believers, and the acceptance of this gift, resulting in the enlightenment of reason, continuance in virtue and growth in grace, leads to the love of God and heroic deeds of man.³² Grace, which is an undeserved gift to man, through virtue and fitness, makes man conform to the Son, through participation in the divine nature.³³ For it is through the action of knowing and loving that the known and loved being is present in the one who knows and loves. In order to show a new way of God's presence, Aquinas brings action to the fore, since it is through knowing and loving God that man unites himself with the Trinity.³⁴ This way of God's presence is accomplished in habitually knowing and loving God, i.e. in the supernatural faculties that give rise to good actions.³⁵ It is noteworthy that this supernatural gift, which man cannot work out by himself or by his own works, leads to the exaltation of human nature so that man is able to reach God.³⁶

Mission, as Aquinas points out, always refers to those who, through the sacraments, receive the grace that prepares them for their final destiny.³⁷ In fact, we should emphasise that this enjoyment of the Trinity (the presence of the Three Persons is inseparable³⁸) is not exclusively for mystics or those who have reached the highest ecstatic degree, but for those who live in a state of grace and desire an even

³⁰ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 3.

³¹ Aquinas emphasises that the mission of the Son cannot be considered without regard to the mission of the Spirit, since the two, while linked, cannot do without sanctifying grace. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5, ad 3.

³² *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 2.

³³ *Summa theologiae* I, q. 8, a. 3.

³⁴ See *Summa theologiae* I, q. 93, a. 7, I respond.

³⁵ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit., p. 604.

³⁶ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 3, ad 2: *Gratia gratum faciens disponit animam ad habendam divinam personam*. On the exaltation of man see Ch. Schonborn, *Man, the Image of God*, transl. W. Szymona, Poznań 2008, pp. 33-86.

³⁷ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 4.

³⁸ See *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5.

konuje się w habitualnym poznawaniu i kochaniu Boga, to znaczy w nadprzyrodzonych sprawnościach, które są przyczyną dobrych czynów³⁷. Warto podkreślić, że ten nadprzyrodzony dar, którego człowiek nie może sam wypracować, lub własnymi uczynkami wyprosić, prowadzi do wywyższenia ludzkiej natury, by człowiek był w stanie dosięgnąć Boga³⁸.

Posłannictwo, jak zaznacza Akwinata, zawsze odnosi się do tych, którzy za pośrednictwem sakramentów otrzymują łaskę, która przygotowuje ich do końcowego przeznaczenia³⁹. Warto podkreślić, że to rozkoszowanie się Trójcą (obecność Trzech Osób jest nierozłączna⁴⁰) nie jest przeznaczone wyłącznie dla mistyków, czy tych, którzy osiągnęli najwyższy stopień ekstatyczny, a dla tych, którzy żyją w stanie łaski i pragną jeszcze pełniejszego życia z Bogiem. Osoba boska jest dobrowolnie udzielana po to, aby była posiadana przez adresata tego obdarowania, aby mógł on się cieszyć z Jej darów, jakim jest szczęście, które polega na zjednoczeniu z Bogiem⁴¹.

³⁷ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 604.

³⁸ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 3, ad 2: *Gratia gratum faciens disponit animam ad habendam divinam personam*. O wywyższeniu człowieka zob. Ch. Schonborn, *Człowiek i Chrystus na obraz Boga*, tłum. W. Szymona, Poznań 2008, s. 33-86.

³⁹ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 6, ad 4.

⁴⁰ Zob. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5.

⁴¹ Zob. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 2; Zob. *Summa theologiae* I, q. 38, a. 1: *Wtedy zaś posiadamy jakąś rzecz, gdy swobodnie czy dowolnie możemy jej używać (uti) i dowoli się nią cieszyć (frui)*. *Wszelako w taki sposób tylko rozumne stworzenie z Bogiem złączone może posiadać Boską Osobę. Co do innych stworzeń, to Osoba Boska może się nimi posługiwać, ale nie daje im to prawa czy możliwości cieszenia się Osobą Boską i korzystania z Jej skutków – darów. Stworzenie zaś rozumne dostępuje niekiedy tego zaszczytu. Zachodzi to wtedy gdy tak dalece jest dopuszczone do udziału w Słowie, Bożym i Miłości Pochodzącej, że potrafi w sposób wolny Boga prawdziwie poznawać i należycie miłować. Jedynie więc rozumne stworzenie może posiadać Boską Osobę. Do takiego wszakże Jej posiadania nie może ono dojść własnymi siłami; musi to więc być darem Nieba, tj. dane nam z Góry, co bowiem przychodzi nam skąd inąd, bez naszego zachodu, to, jak powiadamy, „otrzymujemy w darze”*. O przyrodzonym szczęściu w ujęciu św. Tomasza zob. K. Ćwik, *Przyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „Pro Fide Rege et Lege” nr 1 (69) 2012, s. 264-272.

fuller life with God. The divine Person is voluntarily bestowed in order that it may be possessed by the recipient of this bestowal, so that he may enjoy its gifts, which is the happiness that consists in union with God.³⁹

VISIBLE MISSION

The immanent relations in the Trinity correspond to messages ad extra, that is, to the world. These are the missions of the two persons of the Son and the Holy Spirit.⁴⁰ It follows, therefore, that, unlike giving birth (and breathing), sending can take place in time, since God sent, in order to be visible, by taking on human nature, became human.⁴¹ Christ's coming into the world was an extension of the relationship within the Trinity.⁴² The economic Trinity revealed in the incarnation is identified with the eternal immanent Trinity: the former is nothing but the disclosure of the latter.⁴³ Here we discover the motif of the appropriateness of the incarnation – the Son became

³⁹ See *Summa theologiae* I, q. 43, a. 2; See *Summa theologiae* I, q. 38, a. 1: *But we are said to possess what we can freely use or enjoy as we please: and in this way a divine person cannot be possessed, except by a rational creature united to God. Other creatures can be moved by a divine person, not, however, in such a way as to be able to enjoy the divine person, and to use the effect thereof. The rational creature does sometimes attain thereto; as when it is made partaker of the divine Word and of the Love proceeding, so as freely to know God truly and to love God rightly. Hence the rational creature alone can possess the divine person. Nevertheless in order that it may possess Him in this manner, its own power avails nothing: hence this must be given it from above; for that is said to be given to us which we have from another source. Thus a divine person can „be given,” and can be a „gift.”* On inherent happiness in the view of St. Thomas see K. Ćwik, *Przyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „Pro Fide Rege et Lege” no. 1 (69) 2012, pp. 264-272.

⁴⁰ See Cz. S. Bartnik, *Dogmatyka katolicka*, Lublin 2009, p. 223.

⁴¹ See *Summa theologiae* I, q. 43, a. 1, I respond.

⁴² See J. Bujak, „On jest obrazem Boga niewidzialnego” (*Kol 1, 15*). *Wprowadzenie do chrystologii*, Szczecin 2011, pp. 12-15.

⁴³ See T.D. Łukaszuk, *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000, pp. 350-383.

POSŁANIE WIDZIALNE

Immanentnym relacjom w Trójcy Świętej odpowiada posłanie *ad extra*, czyli do świata. Są to posłania dwóch osób Syna i Ducha Świętego⁴². Wynika zatem z tego, że w odróżnieniu od rodzenia (i tchnienia) posłanie może odbywać się w czasie, ponieważ posłany Bóg, aby być widzialnym, przyjąwszy ludzką naturę, stał się człowiekiem⁴³. Przyjście Chrystusa na świat było przedłużeniem relacji wewnątrz Trójcy Świętej⁴⁴. Objawiona we wcieleniu Trójca ekonomiczna utożsamia się z odwieczną Trójcą immanentną: ta pierwsza jest niczym innym jak ujawnieniem tej drugiej⁴⁵. Odkrywamy tutaj motyw stosowności wcielenia – Syn stał się człowiekiem, by zbawić ludzi przy czynnym współdziałaniu człowieka, który przyjmuje, aby w nim i przez nie dokonać uświęcenia⁴⁶.

Jako że z naszego punktu widzenia możemy w Synu Bożym rozpatrywać dwa pochodzenia: to w wieczności – jako rodzenie Słowa w Bogu oraz to w czasie – jako narodzenie z Matki, nie powinien dziwić fakt, że posłannictwo Drugiej Osoby Boskiej może odbywać się w czasie⁴⁷. Akwinata pisze wręcz, że wypadało, aby niewidzialne posłannictwo Osób Boskich zostało ujawnione za pomocą stworzeń widzialnych⁴⁸.

⁴² Zob. Cz. S. Bartnik, *Dogmatyka katolicka*, Lublin 2009, s. 223.

⁴³ Zob. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 1, co.

⁴⁴ Zob. J. Bujak, „*On jest obrazem Boga niewidzialnego*” (*Kol 1, 15*). *Wprowadzenie do chrystologii*, Szczecin 2011, s. 12-15.

⁴⁵ Zob. T.D. Łukaszuk, *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000, s. 350-383.

⁴⁶ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 641, zob. *Summa contra Gentiles* IV, 55.

⁴⁷ Trzeba podkreślić, że te dwa typy pochodzenia (w wieczności i w czasie) nie są wykluczającymi się pochodzeniami, gdyż pochodzenie w czasie zawiera pochodzenie wieczne. Osoba Boska pochodzi w jedności boskiego bytu (kres odwieczny), i skutku stworzonego, przez który ta Osoba uobecnia się w świecie (kres czasowy). Zob. G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 580.

⁴⁸ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7, co.

man in order to save men with the active participation of the man he adopts in order to bring about sanctification in and through him.⁴⁴

Since, from our point of view, there are two origins we can consider in the Son of God: the one in eternity – as the birthing of the Word in God, and the one in time – as the birth from the Mother, one should not be surprised that the mission of the Second Person of the Godhead can take place in time.⁴⁵ Aquinas in fact writes that it was appropriate that the invisible mission of the Divine Persons should be made known by means of visible creatures.⁴⁶

God's action externally (ad extra), as well as the Incarnation, is the joint action of the Three Divine Persons.⁴⁷ These persons act in perfect harmony, however, with their personal positions based on eternal relationships: The Father acts through the Son in the Holy Spirit. Thus we do see that there are Three Divine Persons who make the Incarnation, and only one incarnate person.⁴⁸

The sole effect for which the Son was sent and born in time is sanctifying grace,⁴⁹ which is a permanent and supernatural gift of God, leading man to holiness, to eternal life.⁵⁰ The Son, as the Word

⁴⁴ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit., p. 641, See *Summa contra Gentiles* IV, 55.

⁴⁵ It must be emphasised that these two types of origin (in eternity and in time) are not mutually exclusive origins, since origin in time includes eternal origin. The divine Person originates in the unity of the divine being (eternal end), and the created effect through which this Person makes Himself present in the world (temporal end). See G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit., p. 580.

⁴⁶ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7, I respond.

⁴⁷ This point, too, finds its origin in the thought of St Augustine, who wrote that the invisible Father together with the invisible Son, who is with Him, sent the Son, having made Him visible. See St. Augustine, *On the Trinity*, op. cit. book II, V, 9, p. 125..

⁴⁸ T.D. Łukaszuk, *Ty jeste Chrystus, Syn Boga ywego. Dogmat chrystologiczny w uęciu integralnym*, Krakow 2000, p. 352.

⁴⁹ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 3, I respond.

⁵⁰ See C. Baumgartner, aska Chrystusowa, in: *Tajemnica Chrystusa*, collective works, Poznań – Warsaw – Lublin 1968, pp. 380-382; See K. wik, *Nadprzyrodzona*

Działanie Boga na zewnątrz (*ad extra*), jak również Wcielenie jest wspólnym działaniem Trzech Osób Boskich⁴⁹. Osoby te działają w doskonałej harmonii, jednakże z zachowaniem swoich osobowych pozycji, bazujących na odwiecznych relacjach: Ojciec działa przez Syna w Duchu Świętym. Widzimy więc, że są Trzy Osoby Boskie, które sprawiają Wcielenie, a tylko jedna osoba wcielona⁵⁰.

Jedynym skutkiem dla którego Syn został posłany i narodził się w czasie jest łaska uświęcająca⁵¹, która jest stałym i nadprzyrodzonym darem Boga, prowadzącym człowieka do świętości, do życia wiecznego⁵². Syn, jako Słowo tchnące Miłość⁵³, jest posłany w celu oświecenia rozumu oraz pouczenia, aby myśli człowieka były nieustannie kierowane do Boga. W swoim widzialnym posłaniu, Syn ukazuje się jako sprawca uświęcenia, ponieważ przez swoje ludzkie działanie współpracuje z działaniem Boskim z tytułu przyczyny sprawczej udziela ludziom łaski Ducha Świętego⁵⁴.

Akwinata, cytując św. Augustyna, pisze: *Wtedy ziszcza się misja (posłannictwo) Syna, gdy Go umysł poznał, i poznając przeżył*⁵⁵. Przygotowanie do przyjęcia Słowa może stanowić dar mądrości, który będzie przysposabiał duszę do przyjęcia łaski uświęcającej⁵⁶.

⁴⁹ Również ta kwestia znajduje swoje źródła w myśli św. Augustyna, który napisał, że niewidzialny Ojciec wspólnie z niewidzialnym Synem, który jest razem z Nim, posłali Syna, uczyniwszy Go widzialnym. Zob. Św. Augustyn, *O Trójcy Świętej*, dz. cyt., ks. II, V, 9, s. 125.

⁵⁰ T.D. Łukaszuk, *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000, s. 352.

⁵¹ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 3, co.

⁵² Zob. C. Baumgartner, Łaska Chrystusowa, w: *Tajemnica Chrystusa*, pr. zbior., Poznań – Warszawa – Lublin 1968, s. 380-382; zob. K. wik, *Nadprzyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 50 (2012) 1, s. 193-202.

⁵³ Duch Święty jest „darem uświęcenia”, Syn będąc początkiem Ducha Świętego, jest „sprawcą tego uświęcenia”. Dlatego też Syn został widzialnie posłany jako sprawca uświęcenia; Duch Święty zaś jako znak uświęcenia. Zob. *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7, co.

⁵⁴ Zob. J.-P. Torrell, Święty Tomasz z Akwinu – mistrz duchowy, tłum. A. Kuryś, Poznań-Warszawa 2003, s. 177-185.

⁵⁵ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5, ad 2.

⁵⁶ Zob. *Summa contra Gentiles* III, 154.

breathing Love,⁵¹ is sent to enlighten reason and to instruct so that man's thoughts may be constantly directed towards God. In his visible mission, the Son shows himself to be the author of sanctification, since by his human action he cooperates with the divine action by virtue of the causal power to give men the grace of the Holy Spirit.⁵²

Quoting St Augustine, Aquinas writes: *It is then that the mission of the Son is fulfilled, when the mind has come to know Him, and having come to know Him, He has survived.*⁵³ Preparation to receive the Word can be a gift of wisdom that will prepare the soul to receive sanctifying grace.⁵⁴

Following the explanations given so far, one can conclude that every mission includes a relationship of the sent person with the one who sends him (origin, beginning), as well as a certain relationship with the addressee (a new existence of the sent person).⁵⁵ The Divine Persons in their mission are given in conformity with their distinction, that is, in their distinctive properties: the mission involves the Divine Persons in their reciprocal references. It is worth restating that the origin of the Divine Persons is the *raison d'être* of creation.⁵⁶ and

wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu, „Studia Theologica Varsaviensia” 50 (2012) 1, pp. 193-202.

⁵¹ The Holy Spirit is „the gift of sanctification”; the Son, being the origin of the Spirit, is „the cause of that sanctification”. The Son, therefore, was visibly sent as the cause of sanctification; the Spirit, on the other hand, as the sign of sanctification. See *Summa theologiae* I, q. 43, a. 7, I respond.

⁵² See J.-P. Torrell, *Saint Thomas Aquinas, Vol. 2: Spiritual Master*, translated by A. Kuryś, Poznań-Warsaw 2003, pp. 177-185.

⁵³ *Summa theologiae* I, q. 43, a. 5, ad 2.

⁵⁴ See *Summa contra Gentiles* III, 154.

⁵⁵ G. Emery, *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, op. cit., p. 577.

⁵⁶ *Summa theologiae* I, q. 45, a. 6, I respond: *Respondeo dicendum quod creare est proprie causare sive producere esse rerum. Cum autem omne agens agat sibi simile, principium actionis considerari potest ex actionis effectu, ignis enim est qui generat ignem. Et ideo creare convenit Deo secundum suum esse, quod est eius essentia, quae est communis tribus personis. Unde creare non est proprium alicui personae, sed commune toti Trinitati.* See B. Davies, *The Thought of Thomas Aquinas*, Oxford 1992, p. 204

Na podstawie przedstawionych wcześniej wyjaśnień możemy stwierdzić, że każde posłanie obejmuje związek osoby posłanej z tą, która ją posyła (pochodzenie, początek), jak również pewien związek z adresatem (nowy sposób istnienia osoby posłanej)⁵⁷. Osoby Boskie w swoim posłaniu są dane zgodnie z Ich rozróżnieniem, czyli w różniących Je między sobą właściwościach: posłanie angażuje Osoby Boskie w Ich wzajemnych odniesieniach. Warto powtórzyć, że pochodzenie Osób Boskich jest racją stworzenia⁵⁸, a dar łaski jawi się jako osobowe udzielanie się Trójcy, w którym każda z Osób zostaje dana zgodnie ze swoimi właściwościami⁵⁹. Z tego wynika, że realna zmiana ma miejsce w stworzeniu, natomiast w odniesieniu do Osoby Boskiej ta zmiana jest pojęciowa.

Streszczenie

Św. Tomasz z Akwinu pisząc o posłaniu Syna wpisuje je w szerszy kontekst nauki o wcieleniu. Posłanie rozumie on dwojako: jako posłanie niewidzialne oraz to widzialne.

O posłaniu niewidzialnym mówimy wtedy, gdy w duszy osoby będącej w łasce uświęcającej przebywa Bóg. Oddziałuje On na nasz intelekt – możemy poznać Boga oraz na naszą wolę – jesteśmy w stanie Go miłować. Akwinata podkreśla, że w Trójcy mówimy o jedności istoty, ale o odrębności Osób, dlatego też posłanie Syna różni się od posłania Ducha Świętego. Posłannictwo niewidzialne związane jest z życiem sakramentalnym, które prowadzi do pełnego umiłowania Boga i wzrastania człowieka w doskonałości.

⁵⁷ G. Emery, *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, dz. cyt., s. 577.

⁵⁸ *Summa theologiae* I, q. 45, a. 6, co: *Respondeo dicendum quod creare est proprie causare sive producere esse rerum. Cum autem omne agens agat sibi simile, principium actionis considerari potest ex actionis effectu, ignis enim est qui generat ignem. Et ideo creare convenit Deo secundum suum esse, quod est eius essentia, quae est communis tribus personis. Unde creare non est proprium alicui personae, sed commune toti Trinitati.* Zob. B. Davies, *The Thought of Thomas Aquinas*, Oxford 1992, s. 204

⁵⁹ G. Emery, *Traktat o Trójcy Świętej w "Summie teologii"*, w: *Święty Tomasz teolog. Wybór studiów*, pod red. M. Palucha, dz. cyt., s. 265.

that the gift of grace appears as a personal giving of the Trinity, in which each of the Persons is given according to their own properties⁵⁷ This implies that real change occurs in creation, whereas in relation to the Divine Person this change is conceptual.

Summary

When St Thomas Aquinas writes about the Son's mission, he places it in the broader context of the doctrine of the incarnation. He understands the mission to be twofold: the invisible mission and the visible one.

We speak of an invisible mission when God resides in the soul of a person in sanctifying grace. He affects our intellect – we can get to know God and our will – we are able to love Him. Aquinas emphasises that what we are talking about in the Trinity is the unity of essence but the separateness of the Persons, which is why the Son's mission is different from that of the Holy Spirit. The invisible mission is related to the sacramental life, which leads to the full love of God and man's growth in perfection.

The visible mission in Aquinas's view is linked to the incarnation of God. The Second Person of the Trinity was sent to save human beings from sin by demonstrating his unlimited love for man. The incarnation showed that holiness and eternal life should be man's goal and that all our thoughts should be directed to God.

Keywords: mission, incarnation, St Thomas Aquinas, Trinity.

⁵⁷ G. Emery, *A Treaty on the Trinity in the „Summa of Theology”*, in: *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas. A selection of studies*, ed. by M. Paluch, op. cit. p. 265.

Posłanie widzialne w ujęciu Akwinaty jest związane z wcieleniem Boga. Druga Osoba Trójcy Świętej została posłana, aby zbawić ludzi od grzechu, ukazując swoją nieograniczoną miłość do człowieka. Wcielenie ukazało, że świętość oraz życie wieczne powinno być celem człowieka, a wszystkie nasze myśli powinny być kierowane do Boga.

Słowa kluczowe: posłanie, wcielenie, św. Tomasz z Akwinu, Trójca Święta.

BIBLIOGRAFIA

- Augustyn, *O Trójcy Świętej*, tłum. M. Stokowska, Poznań – Warszawa – Lublin 1963.
- Bartnik C. S., *Dogmatyka katolicka*, Lublin 2009.
- Baumgartner C., Łaska Chrystusowa, w: *Tajemnica Chrystusa*, pr. zbior., Poznań – Warszawa – Lublin 1968.
- Bujak J., „*On jest obrazem Boga niewidzialnego*” (Kol 1, 15). *Wprowadzenie do chrystologii*, Szczecin 2011.
- Crisp O.D., *Divinity and Humanity*, Cambridge 2007.
- Ćwik K., *Filozofia w chrystologii. Filozoficzne rozumienie „Verbum Incarnatum” w tekstach św. Tomasza z Akwinu*, Warszawa 2021.
- Ćwik K., *Nadprzyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 50 (2012) 1, s. 193-202.
- Ćwik K., *Przyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „*Pro Fide Rege et Lege*” nr 1 (69) 2012, s. 264-272.
- Davies B., *The Thought of Thomas Aquinas*, Oxford 1992.
- Emery G., *Teologia trynitarna świętego Tomasza z Akwinu*, tłum. M. Romanek, Kraków 2014.
- Emery G., *Traktat o Trójcy Świętej w „Summie teologii”*, tłum. A. Kuryś, w: *Święty Tomasz teolog. Wybór studiów*, red. M. Paluch, Warszawa–Kęty 2005, s. 231-269.
- Emery G., *Trinity and Creation*, w: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005.
- KKK 1996, 1997, 1999 2000, 200:
- Łukaszuk T.D., *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000.
- Piotrowski, E, Kijas Z.J., *Traktat o Trójcy Świętej. Traktat o Duchu Świętym i łasce*, Warszawa 2007.
- Rikhof H., *Trinity*, w: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005, s. 36-57.

BIBLIOGRAPHY

- Augustine, *On the Trinity*, transl. M. Stokowska, Poznań – Warsaw – Lublin 1963.
- Bartnik C. S., *Dogmatyka katolicka*, Lublin 2009.
- Baumgartner C., *Łaska Chrystusowa*, in: *Tajemnica Chrystusa*, collective work, Poznań – Warsaw – Lublin 1968.
- Bujak J., „*On jest obrazem Boga niewidzialnego*” (*Kol 1, 15*). *Wprowadzenie do chrystologii*, Szczecin 2011.
- Crisp O.D., *Divinity and Humanity*, Cambridge 2007.
- Ćwik K., *Filozofia w chrystologii. Filozoficzne rozumienie „Verbum Incarnatum” w tekstach św. Tomasza z Akwinu*, Warsaw 2021.
- Ćwik K., *Nadprzyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „*Studia Theologica Varsaviensia*” 50 (2012) 1, s. 193-202.
- Ćwik K., *Przyrodzona wizja szczęścia w ujęciu św. Tomasza z Akwinu*, „*Pro Fide Rege et Lege*” No. 1 (69) 2012, pp. 264-272.
- Davies B., *The Thought of Thomas Aquinas*, Oxford 1992.
- Emery G., *The Trinitarian Theology of St Thomas Aquinas*, transl. M. Romanek, Kraków 2014.
- Emery G., *A Treaty on the Trinity in the “Summa of Theology”*, transl. A. Kuryś, in: *Święty Tomasz teolog. Wybór studiów*, ed. M. Paluch, Warsaw–Kęty 2005, pp. 231-269.
- Emery G., *Trinity and Creation*, in: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005.
- KKK [English: CATECHISM OF THE CATHOLIC CHURCH] 1996, 1997, 1999 2000, 200:
- Łukaszuk T.D., *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga Żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*, Kraków 2000.
- Piotrowski, E., Kijas Z.J., *Traktat o Trójcy Świętej. Traktat o Duchu Świętym i łasce*, Warsaw 2007.
- Rikhof H., *Trinity*, in: *The Theology of Thomas Aquinas*, ed. R. van Nieuwenhove, J. Wawrykow, Notre Dame, Indiana, 2005, pp. 36-57.
- Sabathe M., *La Trinite Redemptrice dans le commentaire de l’ evangile de Saint Jean par Thomas d’ Aquin*, Paris 2011.
- Schonborn Ch., *Człowiek i Chrystus na obraz Boga*, transl. W. Szymona, Poznań 2008, pp. 33-86.
- Słomkowski A., *Nauka św. Tomasza z Akwinu o niewidzialnych posłannictwach Osób boskich*, „*Collectanea Theologica*” 17/1-2, pp. 94-142.

- Sabathe M., *La Trinite Redemptrice dans le commentaire de l' evangile de Saint Jean par Thomas d' Aquin*, Paris 2011.
- Schonborn Ch., *Człowiek i Chrystus na obraz Boga*, tłum. W. Szymona, Poznań 2008, s. 33-86.
- Słomkowski A., *Nauka św. Tomasza z Akwinu o niewidzialnych posłannictwach Osób boskich*, „Collectanea Theologica” 17/1-2, s. 94-142.
- Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna*, t. 1-35, tłum. zbior., Londyn 1966–1998.
- Tomasz z Akwinu, *Summa contra Gentiles. Prawda wiary chrześcijańskiej*, t. 1-3, tłum. Z. Włodek, W. Zega, Poznań 2003, 2007, 2009.
- Tomasz z Akwinu, *Quaestiones disputatae De veritate. Dysputy problemowe O prawdzie*, tłum. A. Białek, tekst sprawdzili i poprawili M.A. Krąpiec, A. Maryniarczyk, red. nauk. A. Maryniarczyk, Lublin 2009.
- Torrell J.-P., *Święty Tomasz z Akwinu – mistrz duchowy*, tłum. A. Kuryś, Poznań – Warszawa 2003, s. 177-185..
- Vorgrimler H., *Nowy leksykon teologiczny*, tłum. T. Mieszkowski, P. Pachciarek, Warszawa 2005.

- Thomas Aquinas, *Summa theologica*, vv. 1-35, collective transl., London 1966-1998.
- Thomas Aquinas, *Summa contra Gentiles. The truth of the Christian faith*, vols. 1-3, transl. Z. Włodek, W. Zega, Poznań 2003, 2007, 2009.
- Tomasz z Akwinu, *Quaestiones disputatae De veritate. Dysputy problemowe O prawdzie*, transl. A. Białek, reviewed by M.A. Krapiec, A. Maryniarczyk, ed. schol. A. Maryniarczyk, Lublin 2009.
- Torrell J.-P., *Saint Thomas Aquinas, Vol. 2: Spiritual Master*, transl. A. Kuryś, Poznań – Warsaw 2003, pp. 177-185.
- Vorgrimler H., *Concise Theological Dictionary*, transl. T. Mieszkowski, P. Pachciarek, Warsaw 2005.